

Emilio MARIN

KRONIKA

IZVJEŠĆE O RADU ARHEOLOŠKOG MUZEJA U SPLITU U 2001. GODINI

UDK: 069.02 (497.5 Split) : 902/904 "2001"

Stručni članak

Primljeno: 4. 3. 2002.

Odobreno: 15. 3. 2002.

Emilio Marin

HR, 21000 SPLIT

Arheološki muzej

Zrinsko-Frankopanska 25

U 2001. godini Arheološki muzej u Splitu, odnosno njegovi djelatnici i odjeli imali su brojnu i raznoliku aktivnost.

Arheološki muzej bio je osobito počašćen dodjelom Povelje Republike Hrvatske odlukom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, koja je na prigodnoj svečanosti u povodu Dana državnosti 30. lipnja uručena ravnatelju Muzeja.

Arheološki muzej u Splitu dobio je i Nagradu Grada Solina, zbog svojega dugogodišnjeg djelovanja na arheološkome lokalitetu Salona. Nagrada je uručena na prigodnoj svečanosti u povodu Dana Grada Solina uoči Male Gospe (usp. Obavijesti HAD-a 3/33/2001, str. 193).

OBNOVA ZGRADE I LAPIDARIJA ARHEOLOŠKOG MUZEJA

Za niz prijeko potrebnih radova na preuređenju Muzeja, tj. muzejskog lapidarija Ministarstvo kulture osiguralo je novčanu potporu koja nam je omogućila saniranje sjeverne kule i sjevernog zida lapidarija, gornjeg dijela istočnog zida lapidarija, te popravak velikog dijela krova lapidarija (kupa kanalice je na većini polja u cijelosti zamijenjena novom, a grede i gredice koje su bile istrunule također su zamijenjene novima); na sjeverozapadnom uglu lapidarija ugrađeni su novi nadvratnik i nova vrata od hrastovine, a na jugozapadnom uglu nova vrata. O svim radovima detaljna izvješća dostavljena su Ministarstvu kulture.

Prošlogodišnje otvaranje novog stalnog postava Muzeja pobudilo je znatnu pozornost javnosti (usp. F. Oreb, u Obavijestima HAD-a 1/33/2001, str. 135-140).

INVENTIRANJE I OTKUP ARHEOLOŠKIH PREDMETA

Za stalni postav izložbe o Palagruži u Komiži inventirano je 156 eksponata. Inventirana su 52 staklena predmeta iz Erešovih, Šiljegovih i Popovih bara u Naroni, kao i 39 eksponata iz zbirke u Vidu. Inventiran je i po jedan eksponat iz Salone i Andetrija. Inventirana su 24 metalna predmeta iz arheološke zbirke u Vidu.

Katalogizirano je 48 predmeta iz zbirke u Vidu te 20 predmeta iz Narone u Arheološkome muzeju u Splitu.

U programu NUMIZ uvršteni su podaci za 708 komada novca.

Sredstvima Ministarstva kulture otkupljena je zbirka Bakota (novac i predmeti iz različitih razdoblja). Također je otkupljena jedna kamena sjekira s prostora Vrlike, vjerojatno iz eneolitskog razdoblja.

POSJET MUZEJU I ARHEOLOŠKIM LOKALITETIMA

U 2001. godini Muzej je nakon dužeg prekida u potpunosti otvoren za posjetitelje, i to u zimskom razdoblju od utorka do petka od 9 do 14 sati, subotom i nedjeljom od 9 do 13 sati; u ljetnom razdoblju od utorka do petka od 9 do 12 sati i od 17 do 21 sat, subotom i nedjeljom od 9 do 12 sati. Cijena ulaznica za odrasle je 10 kuna, a za djecu, đake i studente 5 kuna. Ukupno je prodano 1300 ulaznica po cijeni od 10 kuna i 1200 ulaznica po cijeni od 5 kuna. Ulaznica plaćenih vaučerom bilo je 320, a gratis posjetitelja 530. Ukupno je tijekom 2001. godine Muzej posjetilo 3350 posjetitelja. Ravnatelj Muzeja vodio je skupinu arheologa iz Zaragoze u Španjolskoj, talijanskog konzula u Splitu s obitelji, te skupinu splitskih turističkih vodiča. Prof. A. Demandt posjetio je Muzej 13. rujna. Kustosi Zrinka Buljević, Sanja Ivčević, Damir Kliškić i Boris Čargo vodili su nekoliko skupina po Muzeju.

Arheološki lokalitet Salona i Tusculum u 2001. posjetilo je oko 10.000 posjetitelja. Ravnatelj Muzeja vodio je ministra prostornog planiranja Božu Kovačevića, skupinu članova sudionika konferencije Jadransko-jonske inicijative, te skupinu s Bogoslovijske u Zagrebu. Kustosice lokaliteta Jagoda Mardešić i Miroslava Topić vodile su skupine posjetitelja, od kojih učenike osnovnih škola, posjetitelje iz gradova prijatelja te s raznih fakulteta.

Arheološki lokalitet Naronu posjetilo je oko 4500 posjetitelja, što smatramo odličnom posjećenošću, uključujući i zbirku. Muzej, međutim, nije naplaćivao nikakve ulaznice, budući da je lokalitet Naronu u nadležnosti Gradskog kulturnog središta u Metkoviću, s kojim je Muzej sklopio i pisani sporazum.

Zbirku u Visu tijekom ljeta posjetilo je 1050 posjetitelja, dok je novu stalnu izložbu o Palagruži u Komiži posjetilo 800 posjetitelja. Kustos Boris Čargo vodio je veći broj skupina posjetitelja po Arheološkoj zbirci u Visu.

KNJIŽNICA

Tekuća obrada novih knjiga i članaka za hemeroteku, te slanje knjiga u zamjenu; pregledavanje i obrada Miscelance; popisivanje knjiga iz povijesti umjetnosti u zamjeni s Galerijom umjetnina u Splitu; prepisivanje u kompjutorsku kartoteku starog kataloga zamjene publikacija; obrada knjiga iz obitelji Martinis-Marchi; obrada knjiga iz ormara don Frane Bulića.

Arhivskom građom koristili su se ne samo muzejski djelatnici nego i drugi stručnjaci (arhiv i protokoli Muzeja, prijepisi biskupskih vizitacija Splita, protokoli kliškoga suda, zbirka pergamena, rukopisi A. Matijaševića Caramanea, J. Buffalisa i M. L. Ruića, L. Jelića, glagoljski rukopisi, građa za *Illyricum sacrum*).

Obradeno je 701 svezak knjiga, čitača je bilo 379, a koristili su 1017 svezaka.

Instaliran je novi kompjutor za knjižnicu, kao i posebni program za obradu i pretraživanje knjiga MICRO CDS/ISIS - ver. 3.08 (ARMUS - ISIS v. 2001), izrađena je baza podataka za monografske publikacije (Libri) i periodiku (Peri), te su obavljani poslovi oko izrade predmetnice (Educth) za obradu knjižne građe i baze podataka za izradu bibliografija.

IZDAVAČKA DJELATNOST

U 2001. godini objavljen je redoviti svezak muzejskog *Vjesnika za arheologiju i historiju dalmatinsku* 93.

Izdan je opsežan katalog za izložbu *Knjižnica splitske obitelji Martinis-Marchi*, te prigodna publikacija za izložbu *Livija*, akademika Ivana Kožarića.

Na prigodnoj svečanosti u Muzeju Mimara u Zagrebu 21. veljače ravnatelj Muzeja i kustos lokaliteta Salona J. Mardešić predstavili su Spomenicu Arheološkog muzeja Split, uz pozdravnu riječ ministra kulture dr. Antuna Vujića, pomoćnika ministra znanosti i tehnologije prof. dr. Davora Butkovića, predsjednika udruge za obnovu katedrale sv. Dujma u Zagrebu prof. dr. Mira Mihovilovića i ravnatelja Muzeja Mimara Tugomira Lukšića. Spomenica Muzeja i muzejska izdanja predstavljena su i na Knjizi Mediterana u Splitu 4.

listopada, uz sudjelovanje prof. dr. Nenada Cambija i dr. Franka Oreba. Spomenica Muzeja predstavljena je i u Obavijestima HAD-a 1/33/2001., str. 72-73 (J. Balen).

U francuskom Institutu u Zagrebu predstavljena su muzejska izdanja *Salona I-III*.

Izdanja Muzeja predstavljena su i na 20. izložbi djelatnosti muzeja i galerija Hrvatske na Zagrebačkom velesajmu.

Muzejska publikacija o Erešovoj kuli predstavljena je opširno u časopisu *Epigraphica*, 62, 2000., str. 333-337 (A. Sartori).

Dovršena je priprema trećeg djela triptiha o Saloni: *Salonae*.

ODJEL TEHNIČKIH POSLOVA

Preparatorska radionica nastavila je raditi na konzervaciji i čišćenju spomenika, ukupno 436 eksponata. Konzervirana su dva kipa iz Narone, kao i *rostra* iz Narone. Uzeto je 10 uzoraka mramora skulptura za analizu.

Za publiciranje je izrađeno 304 crteža, za signiranje 74.

Obavljena su sva snimanja za potrebe Muzeja: protokolarna snimanja, proces konzervacije skulptura iz Narone itd.

Razvijena su 204 kolor filma (ukupno 4566 fotografija u boji). Izrađeno je 1013 crno-bijelih fotografija. Razvijena su 34 filma crno-bijelih negativa. Upisana su 504 negativa.

IZLOŽBENA AKTIVNOST

Mramorno poprsje Livije iz Narone, koja je izložena u maloj izložbenoj dvorani Muzeja, ustupljeno je Arheološkome muzeju na dodatnih pet godina, tj. do 16. prosinca 2006.

U maloj izložbenoj dvorani Muzeja izložena je i nova bista Livije, rad akademika Ivana Kožarića, uoči znanstvenog skupa HAD-a o Naroni.

Stalna izložba u Komiži na otoku Visu o arheološkim nalazima na Palagruži, pod nazivom *Palagruža - otok među zvijezdama - Diomedov otok*, postavljena je u Splitu od 5. listopada do 3. studenog u Multimedijalnom kulturnom centru, a izvršene su pripreme za njezin postav u Arheološkome muzeju u Zagrebu i muzeju Ashmolean u Oxfordu 2002. godine.

Posebno je bila zapažena izložba Arheološkog muzeja u suradnji sa Sveučilišnom knjižnicom pod naslovom *Knjižnica splitske obitelji Martinis - Marchi*, u Konzervatorskoj galeriji. Izložbu je otvorio prof. dr. Aleksandar Stipčević, uz pozdravnu riječ ravnatelja Muzeja, 3. prosinca.

Građa iz knjižnice bila je na izložbama *Split Marulićeva doba* u Muzeju grada Splita, te na izložbi *L'Europe des Anjou* u Francuskoj, gdje je i predstavljena u bogatom katalogu.

U sklopu priprema za izložbu *Umjetnine Arheološkog muzeja u Splitu* restaurirano je desetak slika.

SOLIN - SALONA

Tijekom protekle godine posebna pozornost posvećena je održavanju i prezentaciji lokaliteta. Od početka godine redovito se čiste i održavaju Manastirine, Episkopalni centar, Kapljuč, Marusinac i amfiteatar. Ove je godine, međutim, osobita pozornost bila poklonjena lokalitetu salonitanskog teatra.

Za potrebe tih radova uz djelatnike Muzeja angažirani su i fizički radnici te zidar (na ugovor o djelu), organiziran je odvoz zemlje i nabavljen neophodan potrošni materijal (alat, cement, vapno).

U sklopu priprema za turističku sezonu Muzej je nastavio prodaju suvenira koje izrađuje radionica Doma kulture *Zvonimir* u Solinu.

MANASTIRINE I TUSCULUM

Lokalitet je čišćen i održavan tijekom cijele godine. Na ulazu u Manastirine postavljena je ploča s tlocrtom Salone i obavijesti o radnom vremenu te cijenama ulaznica. Započelo je uređivanje parkirališta ispred lokaliteta i zelenih površina uz njega. Nabavljene su i posadene sadnice za površine sjeverno i južno od parkirališta. Uoči početka turističke sezone nasut je prilazni put do Manastirina i Episkopalnoga centra i ponovno je sazidan južni potporni zid prilaznog puta do Tusculuma koji je bio propao nakon zimskih kiša.

Dovršena je druga faza uređenja istočnog dijela Tusculuma. Završeni su svi radovi u unutrašnjosti zgrade: postavljanje i lakiranje parketa, bojanje zidova i greda, postavljanje kutnih letvi, kliznih vrata te ugradnja korita za pranje keramike i ormara za smještaj nalaza. Stari drveni dijelovi svih prozora zamijenjeni su novima i obojani, a na svim prozorima u prizemlju cijele zgrade postavljene su rešetke.

Uređen je i podrum, u kojemu su zamijenjene stare električne i vodovodne instalacije.

Ove godine tiskano je 12.000 prospekata o Saloni na hrvatskome, engleskome, njemačkome, talijanskome, a ove godine prvi put i na poljskome i češkom jeziku. Prospekti su tiskani u suradnji s Turističkom zajednicom Solina.

EPISKOPALNI CENTAR, ORATORIJ, TERME, PET MOSTOVA, PORTA CAESAREA

Lokalitet je održavan tijekom cijele godine. Prije turističke sezone prvi put je očišćen prostor zapadno od termi kao i antička ulica (u cijeloj širini) istočno od Porta Caesarea.

MARUSINAC

Pored redovnog održavanja i čišćenja dovršena je i arhitektonska dokumentacija ostataka arhitekture i grobnica koji su otkriveni krajem prošle godine. Obnovljena je i obojana ograda lokaliteta. Nastavljeno je zidanje sjevernog potpornog zida u dužini od 8 metara i visine 2,5 metra, koji je time u potpunosti završen. Izgrađen je i dio istočnog potpornog zida ograde lokaliteta u dužini od 6 metara i u visini od 3 metra.

AMFITEATAR

Lokalitet je održavan tijekom cijele godine, a pred turističku sezonu je, u suradnji sa solinskom komunalnom službom, odvezen sav krupni otpad u okolici lokaliteta.

KAPLJUČ, BEDEMI I "16 SARKOFAGA"

Sva tri lokaliteta održavana su tijekom cijele godine.

TEATAR

Ove je godine prvi put u potpunosti očišćen teatar, a od šiblja i smeća očišćen je i hram južno od teatra. U suradnji s izvođačima projekta *Ekološki zalijski zaljev* skinut je asfaltni sloj sa stare ceste koja je prešla preko južnog dijela teatra tako da su obavljene sve pripreme za prezentiranje cijelog teatra.

OSTALI RADOVI U SOLINU

Integralnim ekološkim projektom *Kaštelanski zaljev* rješava se dio problema zagađenja prikupljanjem, pročišćenjem i odvođenjem fekalnih voda. Kako bi kanalizacija došla do svih dijelova Solina, bilo je neizbježno da prođe kroz dio Salone. Nađeno je dobro rješenje i kolektor je proveden kroz Ulicu Stjepana Radića. Da "sudari" arheološke baštine i (u ovom slučaju) elementarnih potreba suvremenog života ne moraju uvijek biti popraćeni velikim novinskim

naslovima i spektakularnim aferama, pokazalo se prilikom zaštitnih arheoloških radova na trasi kolektora, gdje je ostvarena dobra suradnja Arheološkog muzeja u Splitu, odnosno njegove ekipe koju je vodila J. Mardešić viša kustosica lokaliteta, i predstavnika Grada Solina, investitora Vodovod i kanalizacija d.o.o. - Ustanova Split, naručitelja radova Agencije *Eko-Kaštelanski zaljev* d.o.o., te izvođača radova. U interesu je svih stanovnika Solina i svih onih koji skrbe o Salonu da zaljev bude čist i da turisti, koji u sve većem broju obilaze Salonu, ne prelaze preko potočića fekalnih voda koji su ovog ljeta tekli Ulicom don Frane Bulića.

Prethodno odobrenje za trase kolektora na pravcima Solin-Klis i Solin-Kaštela izdalo je Ministarstvo kulture-Konzervatorski ured u Splitu, investitori su bili Agencija *Eko-Kaštelanski zaljev* i Vodovod i kanalizacija Split, a izvođač građevinskih radova *Konstruktor*. Zaštitna arheološka istraživanja vodio je Arheološki muzej u Splitu.

Popločani dio antičke ceste, otkriven tijekom posljednjih radova, širok je 14 metara, a pruža se u pravcu sjever-jug. Cesta je građena od 3, a mjestimično i od 4 reda velikih kamenih ploča dosta neujednačenih dimenzija. Donji red blokova je najveći i bio je postavljen izravno na sadru i sloj riječnog pijeska, a najveći blokovi postavljeni su s namjerom da se premoste veće prirodne šupljine u sadri u kojima je prilikom radova otkrivena voda. Na gornjem redu ploča dokumentirani su tragovi baze nekog spomenika kao i ograde iza njega koji su pratili pravac ceste. Vjerojatno se radi o dijelu ceste s proširenjem na kojemu je stajao neki javni spomenik. Ploče su podignute kako bi bila postavljena cijev kolektora, a potom su vraćene. Prilikom podizanja između gornjeg i drugog sloja ploča pronađeno je nekoliko komada brončanog novca iz 6. stoljeća. S južne strane antičke ceste otkriven je ugao zgrade koja prati pravac ulice.

Pedesetak metara sjevernije pronađen je i drugi potez "velikih balvana modraca". Taj je potez građen od dva reda vapnenačkih blokova neujednačene širine i dužine, ali ujednačene debljine, položenih na vrlo plitak temelj od lomljenca. Sa sjeverne strane ta je konstrukcija proširena velikim kamenim pločama koje su bile položene na sloj izrazito pjeskovite zemlje bez ikakvog temeljenja. Za taj potez M. Abramić je pretpostavio da se radi o obali rijeke. Uzevši u obzir nalaze dr. F. Oreba i T. Rismondo, ne bi trebalo odbaciti mogućnost da je proširenje predstavljalo javni popločani prostor na kojemu je možda bila podignuta, sudeći po dimenzijama baza stupova, neka veća zgrada. Ovdje nisu pronađeni sitni nalazi koji bi mogli datirati konstrukciju.

Dalje prema sjeveru, na mjestu gdje je dr. F. Oreb 1968. godine ispod istočnog nogostupa pronašao ostatke *hypocausta*, pronađeni su ostaci arhitekture. Otkriven je dio pravokutne cisterne iz koje je vodio kanal prema

istoku. Kanal je bio popločan i pokriven manjim kamenim pločama. Drugi, veći kanal, koji se također pružao u pravcu istok-zapad, nalazio se oko 30 cm južnije. Dno su mu činile tegule, a bio je pokriven velikim kamenim pločama. Iznad ta dva kanala bili su nabačeni ulomci mramornog sarkofaga, a sjevernije od njih, ispod vodoravno položenih vapnenačkih ploča, pronađeni su ostaci vrata koja su pripadala prvoj fazi građevine. U istočnom proširenju iskopa pronađen je suhozid koji je gotovo u potpunosti bio građen od mramornih ulomaka, te valjkasta kamena urna u sekundarnoj upotrebi u sklopu kanala za vodu. Cisterna koja je pronađena u zapadnom proširenju iskopa bila je u potpunosti ispunjena šutom, među kojim je pronađen ulomak starokršćanskog reljefa s prikazom ovce, koji potječe iz 6. stoljeća. Budući da se bazilika *orientalis* nalazi 50-60 m istočno od ovog mjesta, može se pretpostaviti da reljef potječe iz nje. Obrada ulomaka mramora je u tijeku, a za sada se čini da se radi o ulomcima jednog ili dva mramorna sarkofaga s poklopcem na kojemu su bile skulpture pokojnika. Bez daljnjeg istraživanja na prostoru istočno od nalaza nemoguće je reći jesu li ostaci ove, u više navrata pregrađivane arhitekture u vezi s termama koje se nalaze ispod bazilike *orientalis* ili su pripadali nekom zasebnom objektu. Kanali i ostaci *hypocausta* pronađeni su na više mjesta u istočnom dijelu grada unutar luksuznijih stambenih kuća.

Oko 30 metara sjevernije pronađeni su ostaci još jednog objekta, koji je pregrađivan nekoliko puta. U jednoj od faza izgradnje sjevernom zidu objekta pridodana je apsida s tjemenom u pravcu sjeveroistoka. Prilikom istraživanja ove građevine uočili smo, kao i na potezu velikih blokova nešto južnije, nedostatak sitnih nalaza (keramike, stakla, metala), a zemlja je bila izrazito mekana i rastresita. Čini se da je ovaj objekt prije bio istraživan, a da o tome nije ostavljena dokumentacija. Vjerojatno se to dogodilo prilikom probijanja ulice krajem 1940. godine. Analiza arhitekture ne daje dovoljno osnova za pretpostavku da se radi o sakralnom objektu.

I na najsjevernijem dijelu iskopa (Bilankuša) pronađeni su ostaci arhitekture. Radi se o tri paralelna zida položena u pravcu istok-zapad, koji su vrlo slabo sačuvani - samo u razini temelja. Slabo sačuvani su i ostaci naboja od manjih lomljenaca vezanih zemljom s malo žbuke. Naboj se pružao u pravcu sjever-jug. Vjerojatno se radi o supstrukciji neke ceste.

Interpretacija nalaza na ovom zaštitnom arheološkom istraživanju koju je iznijela voditeljica radova J. Mardešić, primjer je kako i ovaj tip arheoloških radova, osim same zaštite spomenika, može pružiti i dobre osnove za znanstveno istraživanje antičkoga grada, u ovom slučaju istočne Salone. Radovi na terenu bili su započeli 30. travnja, trajali su sve do kraja godine, a u cijelosti su završeni 18. siječnja 2002. godine okončanom situacijom. Svi arhitektonski nalazi dokumentirani su u mjerilu 1:50.

VRANJIC

Na lokalitetu Dušice u neposrednoj blizini antičke nekropole Crkvine kustos Damir Kliškić je nastavio i dovršio zaštitna arheološka istraživanja, na lokaciji gdje je potvrđena pretpostavka o kasnoantičkoj vili rustiki. Radovi su trajali od 10. travnja do 4. svibnja.

VID KOD METKOVIĆA - NARONA

Rad na obradi spomenika iz Narone (poglavito s lokaliteta Augusteum - forum - Gornje njive, te s lokaliteta starokršćanske bazilike Bare) nastavljen je u Arheološkom muzeju po predviđenom programu (skulpture, keramika, natpisi).

Uzeti su novi mramorni uzorci skulptura iz Augusteuma, te predani na analizu u Barcelonu u studenome 2001. Isabel Rodà i Marija Kolega, suradnice na projektu skulptura, sudjelovale su u nastavku rada na proučavanju skulptura iz Augusteuma, u splitskom Muzeju, krajem studenoga. Sklopljen je sporazum s Amandom Claridge, Royal Holloway University of London, glede rada na proučavanju tehnike skulptura iz Augusteuma. Sličan sporazum sklopljen je i s Odsjekom za arheologiju pri HAZU u svezi s proučavanjem antropoloških ostataka iz grobova na lokaciji Augusteuma, foruma i Gornjih njiva.

Na temelju ugovora o korištenju sredstava Ministarstva kulture, tijekom 2001. izvršeni su svi poslovi predviđeni u prvoj fazi restauratorsko-konzervatorskih radova na lokalitetu Plečaševe štale-Gornje njive prema projektu muzejskog restauratora Borka Vješnice; Ministarstvu je dostavljeno detaljno izvješće. Obavljene su opsežne konsolidacije zidova hrama, konzervacije štukatura zapadnog zida hrama, konzervacije zidova i žbuke zidanog postamenta za kipove unutar hrama. Konsolidirano je kameno popločanje u predvorju hrama i na djelu foruma ispred hrama. Građevina s apsidom sa sjeverne strane hrama također je konsolidirana.

Muzej je cijelu godinu obavljao poslove čišćenja i zaštite arheološkog lokaliteta Narona, posebno uoči skupa Hrvatskog arheološkog društva, koji je ove godine uspješno održan u Metkoviću. Hrvatsko arheološko društvo, Grad Metković i Arheološki muzej u Splitu priredili su međunarodni znanstveni skup *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve* u Metkoviću od 6. do 9. listopada, u prostorijama Gradskoga kulturnog središta, a u povodu novih važnih arheoloških nalaza u Naroni i raspisivanja arhitektonsko-urbanističkog natječaja za idejno rješenje Muzeja Narona. U organizacijskom odboru bili su ispred Arheološkog muzeja ravnatelj muzeja i kustos Ante Piteša. Uoči skupa u Metkoviću, a u sklopu njegova programa, u Arheološkome muzeju u Splitu, u maloj izložbenoj dvorani, otvorena je izložba *Livija*, akademika Ivana Kožarića.

Nakon svečanog otvaranja skupa 6. listopada, prvo je predavanje održao ravnatelj Muzeja pod naslovom *Arheološki radovi u Naroni 1988.-2001.* Potom su priopćenja održali i muzejski kustosi: Maja Bonačić Mandinić, *Pecunia naronitana*, Zrinka Buljević, *Naronitansko staklo u Arheološkom muzeju - Split i Naronitansko staklo u zbirci Arheološkog muzeja u Naroni*, Sanja Ivčević, *Koštani i metalni predmeti iz Narone*, Jagoda Mardešić, *Jantarni predmeti iz Narone*, Ante Piteša, *Projekt sustavnih arheoloških istraživanja bazilika na bivšoj trasi vodovoda u Naroni*, Branko Kirigin, u suradnji s S. Forenbaher i T. Kaiser, *Istraživanja u špilji kod Nakovane na Pelješcu*, Damir Kliškić, *Bijeli vir, nalazište iz kasnog brončanog doba*; muzejski konzervator Ivo Donelli podnio je priopćenje *Konzervatorsko-restauratorski radovi na antičkim mramornim skulpturama iz Narone*, a muzejska vanjska suradnica arheologinja Bruna Nardelli iz Venecije priopćenje *Geme iz Narone u Arheološkom muzeju - Split*. Prigodno je održana i izložba muzejskih publikacija o Naroni; u predstavljanju novih arheoloških publikacija Muzeja, Hrvatskog arheološkog društva i Matice hrvatske - Ogranka Metković sudjelovao je i ravnatelj Muzeja, a sudionicima skupa ponuđena je i prigodna brošura *Livia*, u povodu izložbe akademika Kožarića, te otkrića o spoju opuzenskoga torza i oxfordske glave Livije. Tijekom izleta 7. listopada muzejski stručnjaci vodili su sudionike znanstvenog skupa po lokalitetima Narone kao i po arheološkoj zbirci. O simpoziju HAD-a usp. *Obavijesti HAD-a* 3/33/2001, str. 9 i d.

U protekloj godini obavljen je opsežan posao cjelovite obnove arheološke zbirke u prizemlju osnovne škole u Vidu, uoči turističke sezone, a u povodu arheološkog skupa Hrvatskog arheološkog društva. Svi izložbeni eksponati su konzervirani i obnovljene su legende.

Udruženje hrvatskih arhitekata provelo je državni, opći i pozivni, projekt, u jednom stupnju, anonimni natječaj za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja Muzeja Narona u Vidu kod Metkovića, koji je pobudio veliko zanimanje arhitekata. Ravnatelj Muzeja bio je članom ocjenjivačkog suda. Projekt Gorana Rake, d.i.a. iz Zagreba dobio je prvu nagradu i time stekao pravo da s njegovim autorom bude sklopljen ugovor o izvedbenom projektu. Drugu nagradu dobio je arhitekt Igor Franić iz Zagreba, treću nagradu arhitekti Vinko i Dinko Peračić iz Splita, a četvrtu nagradu autori Sanja Gašparović, Martina Lulić i Azra Suljić iz Zagreba. Izložba natječajnih radova bila je upriličena 20. studenog u Gradskom kulturnom središtu u Metkoviću uz prigodnu riječ ravnatelja Muzeja, te 11. prosinca u Udruženju hrvatskih arhitekata u Zagrebu.

U okviru sastanaka za pripremu natječaja održana je i stručna rasprava u Udruženju hrvatskih arhitekata 13. lipnja, slijedom koje se Arheološki muzej u Splitu obvezao ustupiti arheološko-arhitektonske podloge za pripremu natječaja za idejno rješenje Muzeja Narona, a Grad Metković potvrdio je da one ostaju u

vlasništvu Arheološkoga muzeja - Split te da je nositelj autorskih prava nad njima E. Marin, voditelj istraživanja.

Po završetku natječaja ministar kulture dr. Antun Vujić je u nazočnosti predstojnice svojega ureda Silve Andrić 26. listopada primio ravnatelja Muzeja, te potvrdio nepromijenjeni odnos Ministarstva prema postojećoj pravnoj situaciji, temeljem koje je arheološki lokalitet Narona i tamošnja arheološka zbirka u sastavu Arheološkoga muzeja u Splitu.

Muzej je tijekom godine bio zauzet i pregovorima s Poglavarstvom Grada Opuzena glede dvaju naronitanskih kipova u vlasnosti Opuzena. Rezultat je bio Sporazum o suradnji na valorizaciji antičkih kipova iz Narone u vlasnosti Grada Metkovića, koji je sklopljen 8. listopada, a svečano su ga potpisali gradonačelnik Oliver Prović i ravnatelj Muzeja. Temeljem Sporazuma Muzej je 29. listopada vratio konzervirani torzo imperatora u Opuzen te preuzeo kip Herkulanke - carice Livije na razdoblje od tri godine.

VIS - ISSA

Čišćenje helenističke nekropole *Martvilo*

Ovaj jedinstveni spomenik kulture u našoj zemlji i ove je godine čišćen od raslinja i smeća. Po gradu Visu postavljeni su putokazi koji posjetitelja upućuju na lokalitet. Konačno popločavanje arheološkog lokaliteta i njegovo predstavljanje javnosti u formi arheološkog parka, izvest će se kad bude postignut dogovor o zamjeni zemljišta između vlasnice zemljišta na kojem se nalaze arheološki ostaci i Poglavarstva Grada Visa.

Istraživanje i uređenje termalnog kompleksa

Istraživanja započeta prethodne godine ove su godine nastavljena i višekratno proširena. Arheološki radovi bili su usmjereni na zapadni dio termalnog kompleksa, koji je danas potpuno pod zemljom. Ovaj dio termi je u svojim pojedinim dijelovima bio sačuvan do visine od tri metra, no sredinom četrdesetih godina prošlog stoljeća ti zidovi su porušeni, čitav teren je nasut i poravnat, te su na tom mjestu napravljene radionice za popravak borbenih vozila i sl.

Ovim istraživanjima našli smo ostatke tih porušenih zidova koji su u velikim komadima padali na keramičko popločanje termi. Istraživanjima je bio obuhvaćen zapadni i južni zid kompleksa, te dio sjevernog dijela i nekoliko metara unutar tih zidova.

Južni zid je zidan u pravilnim redovima od četvrtastog kamenja. Sačuvan je u dva reda, a u jugozapadnom dijelu nema sačuvano lice, nego samo ispunu.

Istočni zid mnogo je bolje sačuvan od južnoga. Njega nahodimo u visini od 0,6 m. Raščlanjen je dvjema polukružnim nišama i između njih jednom četvrtastom. Cijeli prostor unutar ovog zida popločan je tegulama na kojima su ponegdje sačuvani stupići, *pillae*, dijelovi hipokausta, sustava za zagrijavanje prostorija.

Uspoređujući ove arhitektonske ostatke zapadnog dijela termi s onima poznatim otprije, na istočnom dijelu, zamjećujemo veliku podudarnost. Već sada je razvidno da će buduća istraživanja zapadnog dijela pokazati raspored prostorija veoma sličan onome na istočnom dijelu. Na zidovima je mjestimice sačuvana žbuka, debljine 4-5 cm.

Započeta istraživanja na sjevernom dijelu pokazuju dva manja bazena(?). Teško je na osnovi ovako malog obujma iskopavanja na ovom dijelu točno odrediti pronađene arhitektonske ostatke. Tek možemo reći da su na ovome mjestu zidovi sačuvani u visini od 1,60 m, što je velika očuvanost ako se zna da je lokalitet praktično u samome gradu i da je lokalnome stanovništvu godinama služio kao izvor obrađenog kamena. Na ovome mjestu tijekom budućih istraživanja možemo očekivati nastavak tzv. helenističke ulice, sjeverni završetak termalnog kompleksa, a mještani spominju i nalaze grobova pod velikim kamenim pločama.

Od sitnog materijala pretežu keramički, i to ostaci dijelova suspenzura, tubula i ostataka amfora. Nađeno je i nekoliko novčića koji su na konzervaciji, nekoliko udica i ulomaka mramornih oplata kojima su neki zidovi u termama bili obloženi.

U sklopu istraživanja potpuno je očišćen i tzv. zid s kontraforima, sačuvan u visini od preko dva metra i dužini od deset metara.

Buduća istraživanja koja kanimo provesti pojasnit će njegovu funkciju i moguću vezu s termalnim kompleksom.

Istraživanje zidina grada

S istraživanjima zidina antičke Isse započelo se na jugoistočnome dijelu grada. Na ovome mjestu naišlo se na dobro očuvane ostatke građevine koja je svojim istočnim zidom naslonjena na zidine. Građevina je iznutra bila ožbukana prilično debelim slojem vodopropusne žbuke. Sudeći prema debljini i sastavu žbuke, ovo je vjerojatno bila piscina.

Zidovi su građeni od lijepog i pravilno klesanog kamenja pravokutna oblika, povezanog vapnenom žbukom.

Sitnog materijala ima veoma malo. Slojevi su poremećeni novijim radovima na ovome prostoru (hotel Issa je sagradio nekoliko manjih športskih

terena za goste), te je nemoguće preciznije datirati opisanu građevinu. Za sada je možemo samo okvirno datirati ranim carskim razdobljem.

Zidine grada na ovome su mjestu uništene kasnijom rimskom gradnjom, slično kao i na jugozapadnom dijelu grada.

Istraživanje grobova na Bandirici

Bandirica je jugoistočni predio grada Visa, koji je većim dijelom urbaniziran novijom gradnjom. Na tom se prostoru nekoć nalazilo helenističko i poslije rimsko groblje, a sasvim sigurno i cesta koja je vodila u grad.

Ovdje je istraženo 15 grobova, s time da je vlasnik zemljišta nehотиčno uništio 4-5 grobova. Pokojnici su ukapani u amfore, pod crjepove, u drvene sanduke i izravno u zemlju. Svi su bez priloga, osim jednog, kojemu je kao prilog postavljena lucerna. Većina grobova je kasnoantička, uz nekoliko ranocarskih.

Ispod grobova, na stijeni, pronađeni su ostaci dvaju fragmentarno sačuvanih zidova, zidanih u suho ili na nekim mjestima vezanih smjesom veoma sličnoj glini. Zidovi se spajaju pod pravim kutom. Čini se da je njihova funkcija bila podzidiivanje padine terena i pojedinih škrapa u stijeni.

U zemlji između grobova i nad samom živom stijenom pronađeno je mnogo materijala, pretežno keramičkog, jedna fibula datirana od 1. st. pr. Kr. do 10. g. posl. Kr., udica i nekoliko novčića. Keramički materijal je prilično izmiješan i pojedini ulomci mogu se datirati u razdoblje od 2. st. pr. Kr. do 2. st. posl. Kr.

Najzanimljiviji i najvrjedniji su svakako nalazi dvaju ulomaka keramičkih kalupa: jedan za izradu reljefne helenističke keramike i drugi za izradu lucerni. Ovi nalazi snažno potvrđuju Issu kao jedno od središta izrade različitih keramičkih oblika.

Od ostalih ulomaka mogu se spomenuti i prvi keramički ostaci ulišta, te veliki broj ulomaka fine rimske keramike.

Radovi na postavljanju izložbe amfora sa Svitnje Vele

S Gradom Visom započeli smo s radovima na konzervaciji amfora sa Svitnje Vele, kako bi se što prije postavila izložba o ovom značajnom hidrolokalitetu. Paralelno s ovim radovima predviđa se i početak radova na građevinskoj i elektro-sanaciji prostora u kojem će izložba biti pohranjena.

Sve navedene radove vodio je Arheološki muzej u Splitu, voditelj radova bio je Boris Čargo, kustos arheološkog lokaliteta i zbirke Issa. Pri izvođenju arheoloških radova bili su angažirani i kolege s Filozofskog fakulteta u Zadru i Gradskog muzeja u Umagu, te pomoćni radnici iz Visa.

SPILJA SVETIH FILIPA I JAKOVA KOD MARINE

Istraživanja u Spilji sv. Filipa i Jakova, na jugoistočnom vrhu brda Pliće, sjeverozapadno od Marine, trajala su od 12. studenog do 23. studenog 2001., a stručna ekipa bila je sastavljena od tri arheologa, jednog konzervatora i arhitekta-dokumentarista, pod vodstvom Ante Piteše, kustosa Arheološkog muzeja u Splitu.

Probnu arheološku sondu, dimenzija 1 x 2 m postavili smo sjeverno od kapelice, na prostoru između triju oltara i zdenca s natpisom. Iskopavalo se u otkopnim slojevima od 10 cm, a zemlju smo prosijavali izvan spilje. Slojevi unutar sonde su neporemećeni, s izuzetno bogatim arheološkim materijalom. U prvom otkopnom sloju našli smo fragmente stakla i grublje uporabne keramike, ulomak majolike i jedan novčić kovan u Splitu, spalatin iz 13. st. U dubljim slojevima pronađeno je dosta ulomaka rimske keramike: fina siva keramika tankih stijenki, reljefno ukrašena, ulomci tera sigilata, dna i obodi posuda, dio rimske svjetiljke i tri rimska novčića. Keramika upućuje na ranorimsko razdoblje (1. st. pr. Kr. - 1. st. posl. Kr.). U četvrtom sloju naišli smo na kamenu naboj u pepeljastosivoj zemlji. U tom sloju nalazi keramike upućuju na prapovijest i tu smo prekinuli s istraživanjem. Sonda je dokumentirana, ucrtana u plan spilje i nivelirana. Dno sonde prekrili smo plastičnom folijom i ponovno je zatrpali do budućih istraživanja.

Nalazi iz sonde potvrdili su naše pretpostavke o dugotrajnom kontinuitetu, najvjerojatnije kultnog mjesta, od prapovijesnih vremena i tijekom cijeloga srednjeg vijeka.

Zdenac s natpisom smo očistili i ustanovili da je žbuka na njegovu dnu probijena. Našlo se nešto sitnih kostiju i ulomci modrog stakla s apliciranim bijelim nitima.

Istovremeno s arheološkim dijelom obavljani su i konzervatorsko-zaštitarski radovi uzimanja otisaka s urezanim grafitima. Spilju smo detaljno pregledali i u prvoj kampanji odlučili se na uzimanje otisaka najugroženijih dijelova (na nekim zanimljivim stijenama ispunjenima grafitima nije se moglo raditi zbog kapanja vode nakon kiša). Pregledom spilje otkrili smo i brojne devastacije stalagmita, od kojih bi neki mogli biti i s grafitima, pa bi u sljedećoj fazi trebalo pregledati i te uništene dijelove. Spilja je svojevrsan arhiv pismenosti u kamenu (latinično, gotičko kurzivno pismo, bosančica, glagoljica) i treba je sačuvati od novih devastacija.

Otisci su uzimani palesit gumom 370 i 385, koja prenosi sve detalje i ne oštećuje podlogu. U prvome dijelu spilje uzeli smo otiske natpisa pisanog kićenom goticom majstora Jacobusa. Sa sige u prvom dijelu spilje uzeti su otisci dviju reljefno uklesanih glava. Jedna od njih ima stilske značajke tetrahirske skulpture. U donjem dijelu, gdje spilja koso ponire u zemlju, u

istočnom dijelu uzeti su otisci grafita s jednog sigastog stupa. Na tome mjestu grafiti su bili ugroženi djelovanjem vremena i ljudi, neki već jedva vidljivi. Svi dijelovi sige na kojima je bilo grafita oblijepljeni su gumom za skidanje otisaka, tako da je ovaj dio kompletno dokumentiran. Po završetku rada u muzeju će se u gipsu napraviti odljevi, što će omogućiti nesmetani rad na proučavanju grafita. U sljedećoj kampanji tom bismo metodom uzeli otiske svih uočenih grafita, čiji broj je daleko veći od do sada registriranih.

Cjelokupan tijek istraživanja dokumentiran je kamerama, fotoaparatom (crno-bijeli filmovi i filmovi u boji, dijapozitivi) i crtačkoj dokumentaciji.

ŠUTANJ U DUGOPOLJU

Gradina Šutanj nalazi se na izvanrednom strateškom položaju, koji s istočne strane čuva ulaz kroz kliška vrata. Arheološka istraživanja gradinskoga prapovijesnoga objekta izvodila su se od 6. studenog do 14. prosinca, uz sudjelovanje studenata arheologije i muzejskog arhitekta, pod vodstvom Damira Kliškića, kustosa Arheološkoga muzeja u Splitu. Dvije sonde dimenzija 4 x 2 m bile su postavljene ispred sjeverne strane gradinskog bedema, odnosno oko 50 metara južno unutar gornjeg prstena bedema. Obje sonde dale su materijal koji možemo vezati uz razdoblje kasne antike (keramika, staklo). Cjelokupan prostor obaju prstena bedema, kao i središnje osi gradine u pravcima sjever-jug i zapad-istok potpuno su očišćeni od vegetacije i šume. Arheološka istraživanja obavljena su isključivo ručnim iskopom. Napravljena je cjelokupna potrebna dokumentacija, kao i zračno snimanje lokaliteta.

Rekognoscirana je gradina u Korušcima, kao i lokaliteti u okolici Trilja.

MEĐUNARODNA SURADNJA

Muzej je nastavio međunarodnu suradnju na temelju projekata koji su ugovoreni s Francuskom, Španjolskom i Italijom.

U okviru suradnje s Francuskom u oblasti arheologije na lokalitetu Salone, nastavljen je i privodi se kraju opsežan projekt Zbornika latinskih natpisa starokršćanske Salone, a započete su i pripremne radnje za novi arheološki projekt u episkopalnome centru Salone. Ove je godine također obnovljena konvencija - dogovor s francuskom ekipom, kojemu se pridružila i Francuska škola u Rimu, prioritetno u povodu predstojeće objave četvrte knjige u nizu *Salona*, tj. Zbornik latinskih natpisa. Ravnatelj Francuske škole prof. dr. André Vauchez bio je u posjetu Splitu i Zagrebu, gdje je u Francuskom institutu, zajedno s ravnateljem Muzeja i članicom francuske ekipe prof. dr. Nancy Gauthier, te s kustosicom lokaliteta Jagodom Mardešić predstavio dosadašnja zajednička izdanja *Salona I-III*. (13. ožujka). O tome izvješćuju i *Obavijesti*

HAD-a 1/33/2001., str. 147 (I. Radman-Livaja). Prof. dr. Jacques Fontaine predstavio je svezak o Manastirinama *Salona III* u Parizu, Académie des Inscriptions et Belles Lettres, 23. studenoga. Ista knjiga predstavljena je i u *Obavijestima HAD-a* 1/33/2001., str. 67-68 (M. Ivanišević).

Izaslanstvo francuske Akademije (Academie des Inscriptions et Belles Lettres) na čelu s dr. Jean Leclantom (secretaire perpetuel) bilo je ove godine također u posjetu Arheološkome muzeju, Gradu Splitu, arheološkom lokalitetu Narona i Dubrovniku. Profesor Leclant je u Splitu u Arheološkome muzeju održao predavanje o arheološkim istraživanjima u Egiptu (o tome usp. članak P. Selem u *Obavijestima HAD-a* 3/33/2001., str. 177-178). Profesori J. Leclant i R. Turcan posjetili su i arheološki lokalitet Salonu, te su nazočili svečanoj sjednici Gradskog vijeća 7. rujna, kada je Arheološkome muzeju u Splitu dodijeljena Nagrada Grada Solina. Tom se prigodom profesor Leclant obratio svečanom skupu.

Ravnatelj Muzeja nazočio je svečanoj sjednici "pet akademija" u Parizu 16. listopada, a dan prije bio je na protokolarnoj večeri koju je u povodu njegova boravka u Parizu priredio Jean Leclant. Među ostalim uzvanicima bili su i pomoćnik glavnog ravnatelja UNESCO-a Mounir Bouchenaki i hrvatska veleposlanica pri UNESCO-u Neda Ritz.

Muzej je 4. listopada posjetio i novi savjetnik za kulturu i znanost pri francuskom veleposlanstvu u Zagrebu Olivier Brochet.

Tijekom mjeseca kolovoza Nancy Gauthier, Françoise Prevot i Pascale Chevalier, kao i mladi suradnici Philippe Baudeau i Marjorie Gaultier radili su na pripremi četvrtog sveska serije *Salona* (korpus starokršćanskih natpisa Salone). M. Gaultier radila je dva tjedna u Muzeju krajem studenoga i početkom prosinca.

Kodirektor projekta suradnje između Arheološkoga muzeja u Splitu i Sveučilišta u Barceloni i Macerati E. Marin, zajedno s profesorom Gianfrancom Pacijem sa suradnicima, kao i Marc Mayer, Isabel Roda i Rosa Gomez, radili su na korpusu latinskih natpisa Narone u Muzeju u Splitu, dok su Isabel Roda i Marija Kolega iz Zadra radile u sklopu programa proučavanja skulptura iz Narone krajem kolovoza i početkom rujna. Profesor Paci je u lipnju, zajedno sa suradnicom S. Antonelli, radio u Muzeju na epigrafičkom programu.

Novi, drugi svezak zbirke latinskih natpisa Narone imat će oko 300 kataloških jedinica sa znanstvenim komentarima.

U okviru međunarodne kulturne razmjene tri španjolska arheologa boravila su u Splitu (prof. Marc Mayer, Isabel Roda i Rosa Gomez), a četiri člana splitskoga Arheološkog muzeja boravila su u Španjolskoj od 16. do 25.

rujna (E. Marin, M. Bonačić-Mandinić, A. Piteša i B. Pender). Splitsko izaslanstvo imalo je sastanak u Glavnoj upravi za kulturnu baštinu Katalonije, obišlo je novouređeni arheološki muzej i starokršćanski centar u Barceloni i prisustvovalo primanju kod predsjednika Kraljevske akademije u Barceloni. Nekoliko dana splitski su stručnjaci boravili na arheološkom lokalitetu Ampurias. Posebnu pozornost posvetili su proučavanju gradskih zidina.

Arheološki muzej u Splitu sudjelovao je na velikoj izložbi *Tarragona - vrata Rima*, u Tarragoni, od 13. rujna 2001. do 6. siječnja 2002. Na otvorenju izložbe Muzej je zastupao Ivo Donelli. Bila su izložena tri muzejska eksponata: kip cara Vespazijana, natpis cara Vespazijana i alabastarno Izidino poprsje, sva tri s arheološkoga lokaliteta Narone. Objavljen je i opsežan katalog u kojemu su na primjeren način bili prikazani naši eksponati zajedno s onima iz najuglednijih muzeja s područja Zapadnorimskoga Carstva. Naši eksponati, poglavito veliki mramorni kip cara Vespazijana iz Augusteuma u Naroni, kao i njegov natpis, koji se izlažu prvi put u inozemstvu, bili su predmet osobite pozornosti, o čemu svjedoče brojni osvrti u španjolskim časopisima i dnevnom tisku (usp. npr. članak A. Pujol-Puigvehi u časopisu *Historia y Vida*). Uviđajući značenje izložbe i našeg sudjelovanja na njoj i zagrebački je *Vjesnik* u novogodišnjoj anketi uvrstio taj događaj među najznačajnije kulturne događaje u Hrvatskoj u 2001. godini.

Slijedom konferencije Jadransko-jonske inicijative koja je bila održana u Splitu 24. svibnja, kao i dosadašnje suradnje splitskoga Arheološkog muzeja sa Sveučilištem u Macerati, nekoliko talijanskih arheologa boravilo je u Splitu. Radilo se na mogućnosti da se u projekt međunarodne regionalne suradnje uključi i istraživanje i prezentacija teatra u Saloni. Sa Sveučilištem u Bologni - Odsjekom za arheologiju sklopljen je dogovor o suradnji na obradi fresko-slika i arhitektonskog ukrasa iz Augusteuma u Naroni (profesor Sandro De Maria). Obradene su fresko-slike s lokaliteta bazilike Bare u Naroni (Giuseppe Lepore).

Branko Kirigin, muzejski savjetnik, nastavio je rad na međunarodnom projektu "Jadranski otoci", obavljao uredničke poslove za objavu radova međunarodnoga skupa "Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana", te zajedno s A. Johnstonom iz Arheološkog instituta u Londonu i S. Čačom, profesorom na Filozofskom fakultetu u Zadru, proučavao grčke grafite u Dalmaciji.

B. Kirigin je sudjelovao i u arheološkim iskopavanjima i terenskom pregledu lokaliteta Špilja Nakovana. Arheološki muzej u Splitu je 8. svibnja potpisao ugovor o suradnji na arheološkim iskopavanjima tog lokaliteta s Dubrovačkim muzejima, Institutom za antropologiju u Zagrebu, Royal Ontario Museum u Torontu i Sveučilištem u Yorku.

ZNA NSTVENI SKUPOVI

Muzejski djelatnici sudjelovali su svojim priopćenjima na raznim znanstvenim skupovima, te svojim priložima u raznim stručno-znanstvenim publikacijama u zemlji i u inozemstvu.

Ravnatelj E. Marin, sudjelovao je priopćenjem na znanstvenim skupovima:

- *Roman Archaeology Conference 2001.*, Glasgow 29. ožujka - 1. travnja 2001.
- *Suvremeni život i srce*, Split.
- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve* u Metkoviću od 6. do 9. listopada,
- *L'architecture funéraire monumentale*, Lattes.
- *Baština i turizam*, Muzej Mimara, Zagreb, 23.-26. listopada 2001.
- *Muzejske publikacije i novi mediji*, Zagreb, 12.-13. studenog 2001.
- *Voda kao izvor života*, Pula, 27. studenog - 1. prosinca 2001.

Branko Kirigin, muz. savj.,

- *Roman Archaeology Conference 2001.*, Glasgow, 29. ožujka - 1. travnja 2001.
- *Komunikacija antičkog Jadrana (2. st. pr. Kr. - 7. st. posl. Kr.) - geografija i ekonomska povijest*, Zadar, 18. - 22. rujna 2001.
- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada 2001.

Maja Bonačić-Mandinić, viša kustosica

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada.

Jagoda Mardešić, viša kustosica

- *Roman Archaeology Conference 2001.*, Glasgow, 29. ožujka - 1. travnja 2001.
- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada
- *Baština i turizam*, Muzej Mimara, Zagreb, 23.-26. listopada 2001.
- *Voda kao izvor života*, Pula, 27. studenog - 1. prosinca 2001.

Zrinka Buljević, viša kustosica

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada

Sanja Ivčević, viša kustosica

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada

Ante Piteša, kustos

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada

Damir Kliškić, kustos

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada

Boris Čargo, kustos

- *Baština i turizam*, Muzej Mimara, Zagreb, 23.-26. listopada 2001.

Ivo Donelli

- *Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve*, u Metkoviću, od 6. do 9. listopada

STRUČNI I ZNANSTVENI RADOVI

(tiskani ili predani u tisak u 2001. godini)

Emilio Marin

Znanstveni rad:

- *The temple of the imperial cult (Augusteum) at Narona and its statues: interim report*, Journal of Roman Archaeology 14, 2001., Portsmouth, Rhode Island, USA, p. 80-112

Stručni radovi:

- *Povijesne odrednice Sredozemlja i Europe i suvremeni život*, *Suvremeni život i srce*, ed. D. Mirić, D. Vlahović, Split, 2001., str. 137-142.

- *Livija Ivana Kožarića*, Livia - Izložba Arheološkog muzeja, Split, 2001. (dir.)

- *Escultura de mármol de Vespasiano procedente del Augusteum de Narona*, en collaboration avec A. Claridge et M. Kolega, Tarraco - Puerta de Roma, Exposición Tarragona, ed. I. Rodà, Barcelona, 2001., str. 104-105. (drugo, paralelno, izdanje na katalonskom: Tarraco - Porta de Roma)

- *Inscripción de Vespasiano procedente de Narona*, *ibid.*, str. 105.

- *Busto de Isis procedente de Narona*, *ibid.*, str. 118.

- *Publikacije splitskoga Arheološkog muzeja - Publications of the Archaeological Museum in Split*, *Muzejske publikacije i novi mediji - Zbornik sažetaka*, Zagreb, 2001., str. 88-89.

- *Augusto e l'Augusteo di Narona*, Rendiconti LXX/1997-1998, Vaticano, 2000., str. XVII.

Članci i razgovori u novinama:

- *Hotel uz ograđenu arheološku zonu*, Solinska kronika, 15. ožujka 2001., str. 11.
- *Narona će biti velika marka* - U Metkoviću i Vidu sastaje se 130 hrvatskih arheologa oko teme znamenitog antičkog nalazišta, Slobodna Dalmacija, 2. listopada 2001., Forum, str. 4-5 (razgovarala G. Benić)
- *Narona će biti arheološka metropola Europe*, Hrvatsko slovo, 26. listopada 2001., str. 1, 16-17 (razgovor s D. Vidak Šešelji i Stj. Šešeljem)
- *Podsjećanje na prošlost, najava za budućnost*, Dubrovački vjesnik, 24. studenoga 2001., str. 20-21 (razgovor sa S. Seferović)
- *Kulturni događaj godine*, Vjesnik, Zagreb, 31. prosinca 2000. - 1. siječnja 2001. (anketa)

U tisku:

- *The urbanisme of Salona and Narona, Dalmatia*, Oxford
- *Le mausolée et la tombe de Dioclétien à Split - construction et restitution (avec J. Marasović), L'architecture funéraire monumentale*, Lattes - Aix-en-Provence
- *Stadt- und Landschaftarchäologie in Salona/Solin - Split*, Radovi simpozija Bamberg, 2000.

Branko Kirigin

Znanstveni rad:

- *Enclosure and Defence: The Context of Mycenaean Contact within Central Dalmatia*, u: *Defense settlements of the Aegean and the Eastern Mediterranean after c. 1200 B. C.* (ured.: V. Karageorgis i Chr. E. Morris), Nikosia, 2001., str. 137-156 (više autora)

Stručni rad:

- *Terenski pregled nakovanske visoravni (poluotok Pelješac)*, OHAD 33/2, Zagreb, 2001., str. 46-49 (sa S. Forenbaherom i N. Vujnovićem)

Članci u novinama:

- *Zašto mrzim Zagreb?*, Zarez III/55, Zagreb, 10. svibnja 2001., 32.
- *Palagruža - otok među zvijezdama - Diomedov otok*, Slobodna Dalmacija, feljton u 13 nastavaka od 30. studenog do 12. prosinca 2001.

U tisku:

- *Chora Pharou*, Atti XL convegno internazionale di studi sulla Magna Grecia "Problemi della chora coloniale dall'Occidente al Mar Nero" (s B. Slapšakom).

Maja Bonačić-Mandinić

Znanstveni rad:

- *Nalazi novca s arheoloških istraživanja u Ublima na Lastovu*, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva, sv. 20, Zagreb, 2001., 221-226.

U tisku:

- *The Coin Finds at Ploča Promontory*, za: *Atti di Covegno "I Greci in Adriatico"*, Urbino, 1999.

- *Monetary Circulation on the Island of Vis - Issa, c. 350 B. C. - A. D. 600* za *Zbornik Grci na istočnom Jadranu*, u izdanju Književnog kruga Split (sa P. Visonà)

- *Nekoliko primjeraka bizantskog novca iz Salone* za *Numizmatičke vijesti*, izdanje Hrvatskog numizmatičkog društva, Zagreb.

Jagoda Mardešić

Članak u novinama:

- *Nove spoznaje o istočnoj Saloni*, *Solinska kronika*, 86, 15. studenog 2001.; preneseno u *Obavijestima HAD-a* 3/33/2001, str. 186-190.

U tisku:

- *Keramički balzamariji*, Longae Salonae

- *Istraživanja u Saloni od 1970. do 2000. godine*, Longae Salonae

Zrinka Buljević

Stručni rad:

- *Kefalomorfni balzamariji iz Arheološkog muzeja Split*, VAHD 93, Split, 2001., str. 517-540.

Sanja Ivčević

U tisku:

- *Kasnotatenske fibule iz antičke zbirke Arheološkog muzeja Split*, VAHD 94

- *Metalno prstenje*, Longae Salonae

- *Fibule*, Longae Salonae

- *Kozmetika*, Longae Salonae

- *Predmeti korišteni za tkanje i šivanje*, Longae Salonae

- *Antički koštani materijal iz Narone* za izdanja HAD-a

Ante Piteša

U tisku:

- *Projekt sustavnih arheoloških istraživanja - bazilika na bivšoj trasi vodovoda u Naroni* za izdanja HAD-a
- *Mač s natpisom iz Zadvarja*, VAHD 94.

Damir Kliškić

Stručni rad:

- *Prapovijest na području Dugopolja*, Zbornik općine Dugopolje, 55-78.

Boris Čargo

Članci u novinama:

- *Terme antičke Isse, Preliminarni osvrt na arheološko-konzervatorske radove na Visu u 2001. godini*, Hrvatska zora 28, Vis, 2001., str. 15-24 (zajedno s B. Matulićem i T. Borovcem).
- *Vodič po antičkoj Issi* (prvi nastavak), Hrvatska zora 30, Vis, 2001.

U tisku:

- *Rimski ključevi*, Longae Salonae
- *Aplike u obliku kazališnih maski*, Longae Salonae

Arsen Duplančić

Znanstveni rad:

- *Sudbina knjižnice splitske obitelji Martinis-Marchi*, Knjižnica splitske obitelji Martinis-Marchi, Katalog izložbe, Split, 2001., str. 5-31.

Stručni radovi:

- *Bibliografija za 2000. godinu*, VAHD, Split, 2001., 93/2000, str. 563-592.
- *Kazalo osoba i Kazalo zemljopisnih naziva*, Vinko Foretić, *Studije i rasprave iz hrvatske povijesti*, Split, 2001., str. 523-548, koautor: Božen Cvitanović
- *Kazalo osobnih imena*, Komparativna povijest hrvatske književnosti, Zbornik radova III. (Vladimir Nazor) sa znanstvenog skupa održanog 28.-29. rujna 2000. godine u Splitu, Split, 2001., str. 121-124.
- *Popisi knjižnice Martinis-Marchi (Popisi I. i II.)*, Knjižnica splitske obitelji Martinis-Marchi, *Katalog izložbe*, Split, 2001., str. 81-129, koautor: Mihaela Kovačić.

PREDAVANJA

Muzejski savjetnik E. Marin nastavio je s redovitim predavanjima na Umjetničkoj akademiji u Splitu, te je održao predavanje na postdiplomskom studiju Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, *Graditeljsko nasljeđe*. Održao je i predavanje o Augusteumu u Naroni u Nîmesu, u okviru seminara École antique de Nîmes.

Viša kustosica Zrinka Buljević održala je predavanje na Filozofskom fakultetu u Zagrebu o rimskom staklu, od 28. prosinca do 1. prosinca 2001., u okviru seminara prof. dr. Mirjane Sanader.

SURADNJA SA SREDSTVIMA JAVNOGA PRIOPĆAVANJA

Sredstva javnoga priopćavanja, općenito uzevši, dosta su pozornosti poklonila djelatnosti Muzeja. U Muzeju je u povodu Međunarodnog dana muzeja bila održana prigodna konferencija za novinstvo. Ovdje donosimo samo neke važnije podatke.

Prvi program HTV-a u okviru emisije *Pozivnica* objavio je 20. siječnja posebni prilog o novom stalnom postavu Muzeja, a o istoj temi je na Drugom programu u emisiji *Panorama* uživo razgovarao ravnatelj Muzeja 31. siječnja. *Slobodna Dalmacija*, prilog Forum, je u članku Gordane Benić opširno izvijestila o istoj temi 20. veljače, te je dala i naznaku o otkriću Livijina torza, s izjavama ravnatelja Muzeja. Prvi program HTV-a u Dnevniku izvješćuje o prezentaciji *Spomenice Muzeja*, zajedno s izjavom ravnatelja Muzeja, u Zagrebu 21. veljače. O tom događaju u Zagrebu ravnatelj je dao intervju za Drugi program Hrvatskoga radija i Katolički radio, dok o tom događaju izvješćuju *Slobodna Dalmacija* i *Novi list* 22. veljače, *Vjesnik* 23. veljače, *Glas Koncila* 4. ožujka. *Hrvatsko slovo* 9. ožujka donosi opširni članak F. Oreba o 180. obljetnici Muzeja, predstavljanju knjige *Salona III* i dodjeli francuskog odličja ravnatelju Muzeja u Solinu, te zapis V. Škrobice o zbirkama Muzeja. *Slobodna Dalmacija*, Forum, je 9. siječnja u okviru članka G. Benić o Saloni također prikazala knjigu *Salona III*. O predstavljanju knjige *Salona I-III* u Francuskom institutu u Zagrebu izvješćuju *Vjesnik* i *Novi list* 13. ožujka. O posjeti ravnatelja Francuske škole u Rimu izvješćuje *Solinska kronika* 15. ožujka.

Vjesnik i *Večernji list* 17. ožujka izvješćuju o nastupu ravnatelja Muzeja na savjetovanju o strategiji kulturnog razvoja Hrvatske u Trakošćanu 16. ožujka. Prvi program HTV-a u povodu Međunarodnoga dana muzeja 18. svibnja emitira polusatnu emisiju o Arheološkome muzeju u Splitu i njegovom novom stalnom postavu, autorice Edde Dubravec. *Slobodna Dalmacija* 8. rujna i *Solinska kronika* 15. rujna opširno izvješćuju o dodjeli Nagrade Grada

Solina Arheološkome muzeju u Splitu. *Nedjeljna Dalmacija* 2. studenog, u članku o splitskim muzejima u 2002. godini, izvješćuje i o Arheološkome muzeju.

Pitanje identifikacije torza iz Opuzena, odnosno mogućnost njegova povezivanja s portretom Livije iz Oxforda, izazvalo je također dosta pozornosti u medijima, kako hrvatskim tako i engleskim. Slično je bilo i s natječajem za projekt Muzeja Naroni. Izdvajamo: *Oxford Blueprint* 11. siječnja, "How Livia lost her head"; *The Ashmolean*, 40, 2001., donosi članak M. Vickersa "Livia Naroni", na stranici 9-10; Prvi program HTV-a 29. ožujka ponovno emitira dokumentarac o Naroni iz proizvodnje Hrvatske kulturne baštine; 4. travnja javlja se ponovno londonski *The Times* s temom Livije (N. Hammond, "Two heads of Livia are better than one"); 20. lipnja londonski *The Times* (N. Hammond, "Body of evidence resolves the mystery of Livia's head") i zagrebački *Jutarnji i Večernji list* izvješćuju o oxfordsko-opuzenskoj Liviji, što čine i splitska *Slobodna Dalmacija* 21. lipnja i zagrebački *Vjesnik* 24. lipnja; Prvi program HTV-a u glavnom dnevniku 7. listopada, kao i *Vjesnik* i *Slobodna Dalmacija* izvješćuju o skupu Hrvatskog arheološkog društva u Naroni, te donose izjavu ravnatelja Muzeja; o Naroni i njezinim skulpturama izvješćuje V. Kusin u *Vjesniku* 9. listopada; o rezultatu natječaja za Muzej Naroni izvješćuju 23. listopada *Slobodna Dalmacija*, *Vjesnik* i *Večernji list*, te ponovno *Vjesnik* 28. listopada, a *Slobodna Dalmacija* u prilogu *Forum* ponovno 14. studenoga, nakon što je 9. studenog izvijestila člankom i fotografijom o dolasku opuzenskoga torza u Muzej u Split.

Viša kustosica Zrinka Buljević i voditelj knjižnice Arsen Duplančić surađivali su pri snimanju emisije HTV-a Edde Dubravec i Luke Marottija o Arheološkome muzeju u Splitu; s novinarkom Radio Splita Ivonom Jakić viša kustosica Zrinka Buljević 13. rujna vodila je razgovor o pomorstvu i arheološkim spomenicima, a u emisiji HTV-a *Panorama* - Priče iz muzeja govorila je 31. listopada o sarkofagu s prikazom mita o Hipolitu i Fedri.

Kustos B. Čargo razgovarao je s novinarom *Nautic Radija Vis* o arheološkoj djelatnosti na Visu i o arheološkoj zbirci. Sudjelovao je u emisiji *Radio most*. Lokalnom dopisniku *Slobodne Dalmacije* davao je nekoliko puta kraće informacije o radovima u zbirci. Tijekom Susreta amaterskih kazališnih družina u Visu, napisao je kraći tekst o kulturnoj baštini otoka Visa za njihovo interno glasilo.

VANJSKA SURADNJA

E. Marin član je savjeta časopisa *Histria antiqua* 6/2000. i 7/2001. Sudjelovao je u prezentaciji dosad objavljenih svezaka časopisa u auli rektorata Sveučilišta u Zagrebu 5. veljače.

E. Marin je na zamolbu rektorata Sveučilišta u Splitu izradio recenziju za poslijediplomski studij Filozofskog fakulteta u Zadru o arheologiji istočnog Jadrana.

E. Marin je sudjelovao na sastanku Promicateljskog odbora međunarodnih kongresa za starokršćansku arheologiju u Rimu 5. ožujka.

Franjevački samostan u Sinju posudio je svoju zbirku rimskoga republikanskog novca radi obrade koju će izvršiti muzejska numizmatičarka Maja Bonačić-Mandinić.

A. Duplančić radio je u Muzeju grada Trogira u knjižnici Fanfogna-Garagnin. Bio je i članom komisije za diplomski ispit na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Macerati. A. Duplančić ponovno je izabran u Upravni odbor splitskoga Književnog kruga.

STRUČNO USAVRŠAVANJE

Kustosi Damir Kliškić i Boris Čargo nastavili su svoj poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

PRIZNANJA I PROMAKNUĆA

U 2001. godini E. Marin je izabran za dopisnog člana Njemačkog arheološkog instituta u Berlinu, uključen je u 19. izdanje *Who's Who in the World*, Marquis, 2002. E. Marin je bio član Povjerenstva za muzeje i galerije Ministarstva kulture za 2001., član Ocjenjivačkog suda za natječaj Muzej Narona, te član hrvatske delegacije na okruglom stolu za kulturu Jadransko-jonske inicijative u Splitu.

Damir Kliškić izabran je kao predstavnik Splitsko-dalmatinske županije u središnji odbor HAD-a.

Bibliografija Arsena Duplančića (1979.-1999.) objavljena je u Glasniku Društva bibliotekara u Splitu, 2001., br. 6/1999, str. 107-120.

OPĆI, TAJNIČKI, KNJIGOVODSTVENI I BLAGAJNIČKI POSLOVI

Tijekom 2001. godine služba općih poslova surađivala je s tvrtkama koje su radile na nastavku obnove Muzeja, tj. muzejskog lapidarija. Poboľšan je telekomunikacijski sustav uvođenjem ISDN-linije, što je rezultiralo povećanjem telefonskih brojeva i rasterećenjem telefonske centrale. Zamijenjeni su novima svi zastarjeli i neispravni aparati za gašenje požara, a ostali su dopunjeni i atestirani.

Nabavljena je i postavljena oprema za potrebe boravka kustosa na Visu.

Redovito je održavan istočni i zapadni muzejski vrt, te lapidarij. Unaprijeđen je sustav sigurnosti Muzeja.

Računovodstveni, knjigovodstveni, blagajnički i kurirski poslovi izvršavani su zakonito, stručno i na vrijeme. Za potrebe restauratorske radionice naručena je nova oprema i aparati. Za potrebe radionice kućnog majstora nabavljen je alat.

Tijekom 2001. godine, sklopljeno je 80 ugovora o djelu - fizički rad (Narona 18, Salona 39, Vis 10, Muzej 6, Šutanj 7), 6 ugovora o djelu - intelektualne usluge (S. Krstulović, M. Laszlo, J. Dadić, B. Pavazza, J. Delić), 9 ugovora o autorskom djelu (M. Ivanišević, Z. Alajbeg, T. Šalov, B. Bojić, M. Dukarić) te 3 ugovora o otkupu novca i predmeta.

U sklopu investicijskog programa u 2001. godini sklopljeni su sljedeći ugovori:

- Ugovor o izvođenju završnih radova na sanaciji istočnog dijela zgrade Tusculuma u Solinu s "JELGRAD" d.o.o. Split.

- Ugovor o izvođenju radova na sanaciji sjeverne kule i sjevernog zida lapidarija s "CONEX" d.o.o. Split.

- Ugovor o izvođenju stručnog nadzora nad sanacijom sjeverne kule i sjevernog zida lapidarija s "BIRO URLIĆ" d.o.o. Split.

- Ugovor o izradi projektne dokumentacije s "IMOS-INVEST" d.o.o. Split na sanaciji zida lapidarija.

- Ugovor o izvođenju radova na sanaciji zida lapidarija s "JELGRAD" d.o.o. Split.

- Ugovor o sanaciji dijela krovišta lapidarija s "JELGRAD" d.o.o. Split.

- Ugovor o izvođenju radova na sanaciji vrata prema zapadnom dvorištu s "CONEX" d.o.o. Split.

Na temelju potpisanih ugovora s Ministarstvom kulture, dostavljena su sva predviđena izvješća. U redovnom roku dostavljen je i prijedlog programa rada Muzeja za 2002. god. Ministarstvu kulture, Županiji splitsko-dalmatinskoj, Županiji dubrovačko-neretvanskoj i Gradu Splitu.

Ministarstvu znanosti dostavljen je zahtjev za novčano podupiranje izdavanja VAHD-a.

Nastavljen je program informatizacije Muzeja, koji financira Ministarstvo kulture.

Zbog isteka vremena za koji je bio sklopljen ugovor o radu, donijeta je odluka o prestanku ugovora o radu s Dijanom Marević. Sklopljeni su ugovori o radu na neodređeno vrijeme s Antom Ivančićem, te na određeno vrijeme s M. Topić, Z. Podrug i J. Budiša, kao i ugovor o volonterskom radu s J. T. Katunarić. Na temelju uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama, usklađena su radna mjesta u Muzeju te koeficijenti za obračun plaće. Temeljem novog kolektivnog ugovora za službenike i namještenike u javnim službama izvršena je isplata jubilarne nagrade za šest djelatnika, dara za djecu u

prigodi Sv. Nikole, te isplata solidarne naknade za namještenike kojima je smanjena plaća novom uredbom.

Urudžbirano je 680 dopisa, obračunato je 97 putnih naloga, te je obavljeno niz ostalih administrativnih poslova.

Održane su dvije sjednice Upravnog vijeća Arheološkoga muzeja, dva sastanka Stručnog vijeća i četiri sastanka Odjela za arheologiju.

VARIA

U "Hrvatski muzeji - izvješća 2000", MDC Zagreb 2001., objavljeno je i izvješće Arheološkog muzeja Split i u predgovoru opetovano istaknuto.

IN MEMORIAM

Umirovljeni dugogodišnji muzejski čuvar solinskih spomenika Ljubo Kljaković Gašpić preminuo je 29. travnja, upravo na Manastirinama, na lokalitetu na kojem je proveo tolike godine. Arheološki muzej u Splitu zadržat će u trajnom sjećanju svog Ljubu.

Bivši predsjednik Međunarodnog odbora 13. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju Split-Poreč 1994. mons. Patrick Saint-Roch, koji je preminuo u Rimu 30. prosinca 2000., komemoriran je u Rimu 30. siječnja. Za tu prigodu ravnatelj Muzeja sastavio je In memoriam (PRILOG).

ZAKLJUČAK

U 2001. godini svoj doprinos u raznovrsnim, i bogatim uspjehom, poslovima Arheološkog muzeja u Splitu iskazali su:

Odjel za arheologiju: dr. Branko Kirigin, Maja Bonačić-Mandinić, Jagoda Mardešić, mr. Zrinka Buljević, mr. Sanja Ivčević, Ante Piteša, Ema Višić Ljubić, Damir Kliškić, Boris Čargo i Miroslava Topić. Volonter: Tea Katunarić

Knjižnica: Arsen Duplančić, Hanja Anić i Dijana Marević.

Odjel općih poslova: Boško Utrobičić, Snježana Pavić, Željko Laura, Ante Ivančić, Slobodanka Antičić, Dragana Radačić, Dragan Šimunić, Ivica Marović, Jozo Šakić, Marija Madir, Irijana Šakić, Ante Marović, Đuro Požgaj, Paško Božić i Jadranka Budiša.

Odjel tehničkih poslova: Branko Pender, Ivo Donelli, Ika Prpa-Stojanac, Borko Vješnica, Mario Čorić, Tonći Seser, Zoran Podrug i Ivanka Vukšić.

Ravnatelj
Prof. dr. Emilio Marin

PRILOG

PATRICK SAINT-ROCH IN MEMORIAM
SPLIT-ROME 30 JANVIER 2001.

Magnifico Rettore, illustrissimi signori professori, signore, signori,

Lorsqu'en 1894, l'année même du Premier Congrès international d'archéologie chrétienne, s'éteignait Giovanni Battista de Rossi, mon prédécesseur, Frane Bulić prenait congé de lui par une nécrologie publiée dans la revue du Musée le *Bullettino di archeologia et storia dalmata*. Il m'a paru normal de révéler ce fait aujourd'hui, à cette cérémonie commémorative pour le regretté Monseigneur Patrick Saint-Roch puisque le contexte, sinon les personnes, et leurs qualités sont à ce point semblables. Le congrès de Split avait lié une partie de notre existence à celle de Monseigneur Saint-Roch - ce congrès pas comme les autres puisque c'était celui du centenaire du Premier Congrès et, *mirabile dictu*, qui fut de nouveau organisé à Split, comme à l'époque des de Rossi et Bulić.

Ma collaboration avec Patrick Saint-Roch débuta en 1986, au moment du XIème Congrès international d'archéologie chrétienne, celui itinérant de Lyon, Vienne, Grenoble, Genève et Aoste. Secrétaire du *Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana*, il signa le premier document qui stipulait la candidature de Split, pour le Congrès, alors lointain, du Centenaire en 1994. Après l'élection de Split au XIIème Congrès de Bonn en 1991, Saint-Roch, devenu président du *Comitato promotore dei congressi internazionali di archeologia cristiana*, établit avec nous des contacts qui devinrent réguliers, fructueux, respectueux et chaleureux. Le Congrès de Split a été la seule présidence de Saint-Roch. En visite chez nous en Croatie avant et après le Congrès, la dernière fois hélas, en avril 1999 pour présenter les Actes du XIIIème Congrès, il s'associât volontairement aux événements de chez nous, visita notre site de Naron pour mesurer l'ampleur des fouilles et des découvertes, prononça un discours vaillant devant les étudiants de la Faculté des Lettres de Zadar, concélébra la messe de l'ordonnance épiscopale de l'actuel archevêque de Split. Cet admirateur des beautés de l'île de Brač, offrit un bilan très positif du Congrès de Split à la conférence organisée à la *Pontificia Università Lateranense*. Sa présidence du *Comitato promotore*, surtout pendant la dernière année réservée aux préparatifs du Congrès de Split, audace et tenace, mais rationnel, lui a valu la reconnaissance non seulement de la communauté croate et de la ville de Split qui lui

décernât la médaille d'or de la Ville lors de sa dernière visite, mais aussi de la communauté scientifique internationale qui reconnut son combat pour les principes moraux et scientifiques de notre discipline.

Monseigneur,

Nous avons ensemble oeuvré pendant la dernière décennie du deuxième millénaire à la réussite du Congrès de Split, au succès de cet événement jubilaire de l'archéologie chrétienne, à la réussite des efforts scientifiques, culturels et pacifiques que nous avons voulu voir triompher à Split. Vous à Rome, nous à Split. Il ne vous a pas été donné de franchir la porte du troisième millénaire. Vous vous êtes arrêté proprement dit au seuil même du nouveau millénaire. Une dizaine de jours plus tôt nous avons inauguré les nouvelles salles d'exposition du Musée archéologique de Split dans un édifice profondément restauré au printemps 1994 à la veille du Congrès. Notre dernière conversation téléphonique, Monseigneur, eut lieu quelques jours avant l'inauguration solennelle. J'ai souhaité vous tenir au courant de ce qui peut être considéré comme notre dernier succès commun: toute la rénovation du Musée de Split aurait été bien plus difficile à réaliser sans le Congrès de Split.

Monseigneur,

Vous vous êtes arrêté, nous, nous avons franchi la porte du nouveau millénaire.

Je vous salue en paraphrasant saint Augustin: *ego in spe, Tu in re, ego in via, Tu in patria.*

Emilio Marin
Directeur du Musée archéologique de Split